

PO OBJAVI ZAKONA Z DNE 6. JANUARJA 1956

Zakaj vznemirjate slovensko javnost?

Poziv našim županom — Čemu je podpisala Italija mednarodne pogodbe?

V zadnjih tednih prejema številni Slovenci od prefekture sporočila, da je notranje ministrstvo v Rimu sklenilo »izpodbijati na podlagi italijansko-jugoslovanskega sporazuma z dne 23. decembra 1950 njihovo pravico do opecije za ohranitev italijanskega državljanstva.«

Prefektura je obenem pozvala županstva, naj take osebe smatrajo odslej naprej za jugoslovanske državljane ter temu primerno z njimi postopajo: vzamejo naj jim dosedanje osebne izkaznice, črtajo iz volilnih imenikov in tako dalje.

Da je tako ravnanje protizakonito, spozna vsak človek normalnega razuma, že če se malo poglubi v samo besedilo odlokov prefekture.

V njih je rečeno, da so optanti vložili prošnjo, da bi ohranili italijansko državljanstvo. Ker nam že pamet pravi, da človek lahko ohrani le to, kar ima, in ne tega, vek lahko ohrani le to, kar ima, in ne tega, česar nima, je za vsakogar jasno, da so vsi optanti pravno še vedno italijanski državljani.

Kaj naj bi pa tudi bili? Saj drugega državljanstva sploh nikoli niso imeli, novega si pa niso pridobili.

Da je stvar taka in nič drugačna, priznavajo tudi prefekturni odloki sami, ko pravijo, da je notranje ministrstvo sklenilo, izpodbijati italijansko državljanstvo optantov. Kako je mogoče izpodbijati nekaj kar obstaja? Šele v trenutku, kadar bi notranje ministrstvo pravico optantov do ohranitve državljanstva zares izpodbilo, bi ti prenehali biti laški državljani.

KDO TI SME ODVZETI DRŽAVLJANSTVO?

Na prvi pogled bi človek sodil, da ima vsaka dežela nesporno pravico sama odločati o tem, koga sprejme in koga ne sprejme med svoje državljane. Nihče je ne more prisiliti, da prizna proti volji za državljane ljudi, ki jih ona ne mara.

In vendar temu ni vedno tako. Ko se po kakih vojni spremene meje dežel, določajo navadno posebne mednarodne pogodbe, koga mora ta ali ona država tudi proti svoji volji priznati za državljana. V teh pogodbah je tudi urejeno vprašanje opej.

Tako je bilo tudi po tej vojni. Vprašanje opej je bilo rešeno v mirovni pogodbi in v dodatnem italijansko-jugoslovanskem sporazumu z dne 23. decembra 1950, na katerega se prefekturni odloki tudi izrečno sklicujejo.

V tem sporazumu je bilo med drugim predpisano, da »bosta obe vladi skupno pretresli vsako poedino« opejsko prošnjo ter se posvetovali, zakaj bi jo bilo treba odbiti.

Vse dotlej dokler se to ni zgodilo, rimsko notranje ministrstvo torej ne more in ne sme nikomur zavrni prošnje in vsi optanti ohranijo do tedaj italijansko državljanstvo.

Ker nista obe vladi do danes niti ene opejske prošnje »skupno pretresli«, so vsi prefekturni odloki že iz tega čisto formalnega vzroka nezakoniti! Če se človek poglubi v resnični pomen teh odlokov, se mora v njem spuntati najosnovnejši pravni čut. Naj nam oblastniki pojasnijo, kako more biti dovoljeno jemati državljanom osebne izkaznice, jih brisati iz volilnih imenikov, skratka, jih oropati pravic, ki jih uživajo vsi ostali državljani. In kdaj se je že slišalo, da sme prefektura z navadnim dopisom proglasiti koga za tujega državljana, četudi je po zakonu italijanski?

Naša županstva bi takih odlokov sploh ne smela vzeti na znanje! Če že višja oblastva očitno kršijo zakon, ni potrebno, da bi jih tudi občine. Naj bodo vsaj one čuvarice in braniteljice zakonitosti.

PROBLEM OBČEVALNEGA JEZIKA

Oblastva ravnajo s slovenskimi optanti tako zaradi tega, ker imajo opravka s — Slovenci. Notranje ministrstvo izjavlja, da sme po 19. členu mirovne pogodbe ohraniti italijansko državljanstvo samo optant, čigar »občevalni jezik« je bil 10. junija 1940 italijanski, in nihče drugi.

Res je, da je v mirovni pogodbi tako zapisano in o tem ni spora. Spor je nastal le ob vprašanju, ali je treba gledati v primor-

skih Slovencih osebe, ki so se v vsakdanjem življenju posluževale — razume se da poleg materinščine — italijanščine.

V Novem listu smo že dokazali, da bi glede tega med poštenimi ljudmi ne smelo biti dvomov: Kako morejo laški nacionalisti trditi, da naši ljudje niso govorili italijanščine, če so bile pri nas vse šole — celo v najbolj zapuščenih gorskih vasi — izključno italijanske, če je moral naš kmet govoriti italijanski pri vojaki, na davkarijah, sodnijah in sploh v vseh uradih? In v kakšnem jeziku sta slovenski delavec ali železničar govorila od jutra do večera v svoji službi? Šele ko sta prišla zvečer trudna domov, sta se lahko za nekaj ur razgovarjala s svojimi v domači besedi. V zadnjih letih fašistske strahovlade je bilo Slovincem ukazano, naj se tudi v gostilnah celo med seboj pogovarjajo le v italijanščini. Od vsepovsod so zijali nanje napisli: »Tu se govori le italijanski!«

Sedaj pa prihajajo naenkrat nacionalisti in trde, da vse to ni res, da se Slovenci niso nikoli posluževali laščine v vsakdanjem običevanju.

Zgodovinska resnica pa je, da so primorski Slovenci pod Italijo imeli ob koncu fašizma dva občevalna jezika: slovenščino v zasebnem, italijanščino v uradnem in poslovnem življenju. To dejansko stanje so med pogajanjmi z Jugoslavijo priznali tudi zastopniki Italije. Izjavili so, da bo Italija izpodbijala opej le prisilcem, ki trde, da je bil njihov občevalni jezik laški, a ne razumejo niti besedice italijanski.

Navaden sodnik močnejši od štirih velesil

Po dogovoru bi morali torej tako rekoč vsi slovenski optanti ohraniti italijansko državljanstvo: v sporazumu z dne 23. dec. 1950 beremo namreč, da »po informacijah pristojnih oblastev«, ki so tedaj preučevala opejske vloge, ni pričakovati, da bodo odklonilno rešene prošnje presegle število 200.«

Sedaj se je pa rimsko notranje ministrstvo postavilo iznenada na popolnoma drugačno stališče. Namesto kvečjemu 200 osebam, izpodbija pravico do ohranitve državljanstva tisočem! Za ministrstvo zadostuje, da je kdo Slovenec, pa mu že hoče opejjo odbiti.

Nastal je očitno načelen spor, kako naj se tolmači člen mirovne pogodbe o »občevalnem jeziku«. Kdo naj ga reši? Mirovna pogodba je v tem pogledu precej jasna. Če bi se Italija in Jugoslavija ne mogli zediniti — je zapisano v 87. členu — kako naj se poedina določila pogodbe »tolmačijo ali izvajajo«, se zadeva predloži v odločitev veleposlani-

kom Sovjetske zveze, Velike Britanije, Amerike in Francije v Rimu. Ako ti v 2 mesecih stvari ne razčistijo, se ustanovi posebna komisija, sestavljena iz enega zastopnika Italije in enega Jugoslavije, ki imenujeta za predsednika tretjo nevtralnno osebnost. Za primer da bi se obe vladi v 1 mesecu ne mogli sporazumeti, kdo naj bo predsednik, imenuje tega glavni tajnik Združenih narodov.

Kar ta komisija ali 4 veleposlaniki z večino glasov odločijo, je »dokončno veljavno in obvezno« za Jugoslavijo in Italijo.

Dne 6. januarja 1956 je pa, glej, kar na lepem izšel v Italiji zakon, ki postavlja vse te predpise na glavo: o tem, kako naj se tolmači in izvaja 19. člen mirovne pogodbe o opejih, odslej ne bi več imeli pravice sklepati štirje predstavniki svetovnih velesil in njihovih zaveznikov in v to stvar se nimajo nič kaj mešati Združeni narodi, kajti namesto vseh

Nadaljevanje na 3. strani

NOVICE Z VSEGA SVETA

»USTAVITE SE NA POTI V PREPAD«

Na trgu pred cerkvijo sv. Petra v Rimu so se na veliko noč zbrale nepregledne množice, med katerimi je bilo tudi 50.000 tujcev iz vseh delov sveta. Točno opoldne se je na pročelju prikazal Pij XII. in spregovoril. Človeštvo — je dejal — živi sredi viharjev, a kristjani ostajajo kljub temu v svojem srcu vedri in mirni. Vedri so ne zaradi tega, ker verujejo v vsemogocnost človeka, v njegove organizacijske sposobnosti in v napredek omike, temveč ker verujejo v Kristusa. Vera je »luč, hrana in ščit življenja«.

Cerkev, ki se ni nikdar bala trinogov, čuti v sebi moč, da reši tudi najbolj težke probleme našega časa, tako na primer vprašanje »mirnega sožitja med narodi v resnici, pravici in ljubezni«.

Atomska sila — je dejal papež — lahko prinese človeštvu neizmerne dobrote, če se bo uporabljala v miroljubne namene, in zato blagoslovljam iz srca delo učenjakov in raziskovalcev. Gorje pa, če se bo ta sila izkoristila v vojne cilje! Strah in trepet razširja posebno najnovejši izum v silne daljave vodenega atomskega orožja, ki grozi »popolnoma pokončati ljudi in stvari«.

»Da bi se ljudstva ustavila na poti, držeci v prepad, dvigamo zopet svoj glas in prosimo vstalega Kristusa, naj razlije svojo luč in moč na vse tiste, ki vladajo usodi narodov.«

POLITIKA JUŽNIH TIROLCEV

Nenehno priseljevanje Italijanov iz južnih krajev države na južno Tirolsko vedno huje vznemirja voditelje nemške manjšine in izziva odpor tudi onkraj meje. Predsednik avstrijske ljudske stranke za severno Tirolsko dr. Oberhammer je javno napadel zunanjega ministra Figla, češ da vlada ničesar resnega ne naredi, da uspešno zaščiti manjšino. Če Dunaj ne prisili Rima k spoštovanju De Gasperi-Gruberjevega dogovora, bodo Italijani kmalu večina na južnem Tirolskem.

Pred kratkim si je manjšina izbrala novo politično vodstvo in predsednik stranke je postal mladi poslanec v rimskem parlamentu Toni Ebner. Na prvi seji je izvršni odbor določil smernice bodoči politiki manjšine. Zahvalil se je severnim Tirolcem za pomoč ter pozval dunajsko vlado, naj se zaveda svojih dolžnosti do ogroženih rojakov. Južnotirolsko vprašanje ni le italijansko, temveč meddržavno vprašanje, ki ga morata Italija in Avstrija skupno rešiti, saj sta obe podpisali De Gasperi-Gruberjev sporazum.

Če se ne moreta zediniti, kako ga je treba tolmačiti in izvajati, naj predložita zadevo posebnemu mednarodnemu razsodišču. Položaj na južnem Tirolskem se, kakor vidimo, vse huje zapleta.

KRVAVA VELIKA NOČ

S tem da je dala Tuniziji in Maroku samostojnost, Francija ni še obvladala vseh težav v severni Afriki. V teh dveh deželah ima sedaj mir, zato pa divjajo še vedno krvavi boji v Alžiriji. Samo za veliko noč so tu francoski vojaki ubili 269 upornikov. V bojih proti njim uporabljajo sedaj izvečine helikopterje in oddelke padalcev, ki jih iznenada spuste v hrbet upornikom.

V deželi vzdržuje Francija že celo armado, toda alžirski guverner Lacoste sodi, da to ne zadostuje. Od pariške vlade zahteva nič manj ko še 100.000 vojakov.

Alžirci, živeči v velikem številu v Franciji, podpirajo svoje rojake s pouličnimi protivladnimi demonstracijami v Parizu in drugih mestih. Za veliko noč jih je policija časno zaprla — okrog 3000.

DRAGA CESTA

Ta mesec pričnejo graditi novo avtomobilsko cesto iz Milana v Neapelj. Dolga bo 740 kilometrov, široka pa 15 metrov. Gradili jo bodo 4 leta. Krasna in udobna, a silno draga pot: stala bo 184 milijard lir.

TUDI VIDALI JE SPREGOVORIL

Voditelj tržaških komunistov Vittorio Vidali je imel v Trstu sestanek s svojimi pristavci, na katerem je tudi on obsodil Stalina in njegovo politiko. Priznal je, da je bil v zmoti, ko je toliko let napadal Tita in jugoslovanske komuniste.

KOLIKO PREBIVALCEV IMA ITALIJA

Ob začetku letošnjega leta so našli v državi 48 milijonov in 122 tisoč ljudi. V dobi enega leta je prebivalstvo naraslo za 170 tisoč oseb. To ni mnogo, če pomislimo, da je nekoč znašal prirodni prirastek Italije približno pol milijona na leto. Danes se Francozi hitreje množe kot Italijani, neprimerno brže pa séveda slovanski narodi ali celo Alžirci.

V BEOGRADU PROTESTIRAJO

Odlok generalnega komisarja Palamare o pokrajinskih volitvah na Tržaškem je vzbudil nevoljo tudi v Beogradu. Glasnik jugoslovanskega zunanjega ministristva Draškovič je izjavil inozemskim časnikarjem, da je Palamarov odlok nasproten črki in duhu londonskega sporazuma, ker je uperjen proti tržaškim Slovincem.

Italijanski tisk temu odločno ugovarja, češ da se ni Slovincem zgodila nobena krivica. Če je Palamarov zakon določil, naj ima Trst v bodočem pokrajinskem zboru 14 pedino izvoljenih poslancev, podeželje pa le dva, je to le pravično, zakaj v Trstu živi 90 odstotkov tukajšnjega prebivalstva, na deželi pa le 10 odstotkov.

Zakaj je torej Palamarov odlok krivičen? Zato, ker bi po italijanski zakonodaji, če bi jo raztegnili na naše kraje, moralo podeželje imeti 8 poslancev in ne le 2. Kako to, da je tak zakon pravičen v Italiji, pri nas pa ne? Zakaj dvojna mera?

Slovenci hočemo biti enakopravni ljudje in z nami mora Palamara ravno tako ravnati, kot ravna Italija s svojimi državljani! Taka razlikovalna politika je po duhu londonskega sporazuma prepovedana in zato krivična!

KJE SO?

V zadnji vojni je padlo v rusko ujetništvo 75.000 italijanskih vojakov, od katerih se je vrnilo domov le okoli 10.000. Četudi je umrl v taboriščih vsak tretji, bi jih moralo biti kje v prostrani Sibiriji še zmerom približno 40 tisoč.

Sedaj ko se je sovjetska politika presuknila, upajo v Rimu, da bodo ujetnike laže do-

bili domov. Sovjetski veleposlanik v Italiji Bogomolov je obljubil, da se bo za stvar zanimal.

IZKORISTILI SO PRILIKO

Razne komunistične ustanove v Ameriki so bile dolžne davkariji okrog 390 tisoč dolarjev. Ker niso plačale, je vlada izkoristila lepo priliko ter zasegla tiskarno komunističnega dnevnika Daily Worker, ki je zato prenehal izhajati. Policija je obenem zasedla celo vrsto komunističnih sedežev.

S PRECEJŠNJO ZAMUDO

Predsednik republike je na predlog ministra pravde pomilostil pred kratkim 100 kaznjencev. V seznamu je bil tudi neki Giambattista Scarandino. Ko so ga poiskali, da mu sporoče veselo novice, so ugotovili, da je mož že vsega prost ter ne potrebuje več nobene pomilostitve. Lani je namreč v ječi — umrl.

PRVI APRIL

Neki list v Neaplju je naznanil z debelimi črkami, da bodo 1. aprila ob 10. zvečer prišli v palačo združenja časnikarjev tri znane televizijske osebnosti: lepa Pavla Bolognani, Mike Bongiorno in igralec Totò. Pred poslopjem se je zbrala velika množica. Ko je tam 2 uri zaman čakala, je točno opolnoči eden časnikarjev voščil vsem skupaj: »Prvi april!« Množica je začela lučati kamenje v šipe in naskočila poslopje, da je morala priti na pomoč policija.

DEŽELA ZA DEŽELO

Kakor hitro je Francija priznala Maroku državno neodvisnost, se je njegov vladar Mohamed V. ali Ben Jusuf oglasil ter zahteval, da mora *ves Maroko*, torej tudi tisti del, ki je še podvržen Španiji, biti združen v enotno narodno državo.

Franco, izučen po krvavih uporih v sosednem francoskem Maroku, se je takoj vdal. Na velikonočni ponedeljek se je v ameriškem dnevniku New York Herald Tribune izjavil za svobodno združeno maroško državo pod žezlom sultana Mohameda V. Ta se je že odpeljal v Madrid in pričel pogajanja s Francom.

V kratkem se bo torej ta del Maroka brez boja odcepil od Španije in vsi Maročani bodo zedinjeni. Nov dokaz, kako razpada po vsem svetu kolonialno gospostvo belcev in kako se tlačeni narodi drug za drugim osamosvajajo.

LEPA SLUŽBA

V Angliji, kjer je parlament sklenil odpraviti smrtno kazen, je odstopil državni rabelj Albert Pierrepoint. Ker so ob odpravi smrtnih kazni pozabili zatreti tudi rabeljski poklic, so za Albertovega naslednika imenovali njegovega dosedanega pomagača gospoda Allena. Ta je v svojem poslu precej izvežban, saj je pomagal obesiti nad 100 ljudi.

NI PRI ČISTI

Franco Lucatelli je na veliko sredo oznanil v Rimu, da se mu je prikazala sama nebeška Mati. Najprej da je pred njo pokleknil, potem sta se pa sprehajala po okolici Rima. Med drugim mu je povedala, da bodo v nekaj dneh treščili z lune na zemljo letéči krožniki ter kaznovali grešnike. Po »letečih krožnikih« so ljudje spoznali, da mož ni pri čisti pameti.

Dopisi s Tržaškega

Za razvoj tujskega prometa na podeželju

Pretekli teden je bil na sedežu Pokrajinskega urada za tujski promet v Trstu sestanek, na katerega so bili povabljeni predstavniki vseh podeželskih občin Tržaškega ozemlja. Razgovora, ki ga je vodil predsednik urada dr. Rinaldini, so se udeležili občinski predstavniki iz Nabrežine, Zgonika in z Repentabru; odsotni so bili le Miljčani in Dolinčani. Dr. Rinaldini je poudaril, da je urad za turizem imel preteklo poslovno leto na razpolago 70 milijonov lir, s katerimi je nekatera dela že izvršil, mnoga pa so še v teku. Ker pripravlja sedaj urad nov načrt del, je predsednik sodil, da je potrebno pogovoriti se s predstavniki poedinah občin o predlogih, ki naj bi jih nato urad vključil v seznam del za prihodnje poslovno leto.

na Repentabru

Zastopnik repentaborske občine se je dotaknil vprašanja telefonskega omrežja na Colu in v Repnu ter poudaril, da je nujno potrebno čimprej ustanoviti telefonsko govorilnico na Fernetičih. Zaradi čedalje večjega obmejnega prometa je nadalje potrebno v tem kraju ojačiti javno razsvetljavo. Dr. Rinaldini je obljubil, da bo naredil vse, kar je mogoče, da se ta dela izvrše. Omenil je tudi, da bo urad za tujski promet ustanovil na Fernetičih svojo agencijo, kjer bo tudi menjalnica. Govorili so nadalje o izboljšanju ceste iz Repna na Volnik ter ugibali, ali naj bi kazalo ustanoviti na Repentabru muzej.

v zgoniški občini

Slična vprašanja so iznesli tudi zastopniki zgoniške občine ter poudarili potrebo po telefonski govorilnici v Briščikih in v drugih vaseh občine. Urad za turizem se bo zanimal, ali je mogoče obnoviti staro znamenito cerkvico na Volniku, ter poskrbel, da se uredi pot na ta hrib.

v Sosljanu in Devinu

Zadnji je spregovoril predstavnik nabrežinske občine Drago Legiša. Nakazal je celo vrsto del, ki bi jih bilo treba izvršiti, da bi se tujski promet uspešno razvil. Osrednje vprašanje je še vedno silno neprimerna cesta, ki iz Sosljana pelje k morju. Skrajni čas je, da to pot vsaj na nekaterih mestih razširijo, saj so se v zadnjih letih na njej dogodile kar 4 smrtne nesreče. Tega širokopoteznega dela seveda ne morejo izvršiti niti občina niti urad za turizem niti pokrajina, temveč le država. Zato bodo te ustanove napravile potrebne korake pri generalnem komisariatu, ki je že iz varnostnih in prometnih razlogov dolžan skrbeti, da se ta cesta končno primerno uredi. Ker so današnja kopaljšča v Sosljanu nezadostna, so Nabrežinci predlagali, naj se v Sosljanu zgradi novo kopaljšče, ki naj ga vzdržuje občina. Za Devino so predlagali, naj tržaški tehnični urad ponovno prične z deli, da se podaljša greznica v morje, ker se edino na ta način more izkoristiti slikovitost tamkajšnjega kraja. Svetovali so nadalje, naj se v bližnjem hribu izdelbejo stopnice, ki naj

vodijo proti razvalinam starega gradu. Daljša razprava je nastala, ko so se dotaknili vprašanja telefona v Devinu in Sosljanu. Ker so nastale v zadnjem času neke težave s telefonsko družbo Telve, bo urad za turizem posredoval, da se družba drži dogovora, ki ga je bila svoj čas sklenila z nabrežinsko občino. Kakor smo pozneje zvedeli, se zdi, da se to vprašanje bliža rešitvi, vendar je skoraj izključeno, da bodo Devinčani in Sosljančani lahko dobili telefon že v tej sezoni.

V listu smo že pisali, da namerava devinski princ ustanoviti v Sosljanu ob morju mednarodno taborišče. Dr. Rinaldini je v tej zvezi izjavil, da je urad za turizem odločno proti tej nameri in da je svoje mnenje že iznesel na pristojnih mestih. Veseli nas, da se urad za tujski promet v tem primeru popolnoma strinja z nami, saj bi to taborišče resnično znalo zadati smrtni udarec razvoju turizma v Sosljanu. V tem letu bodo tudi uredili pot, ki pelje v nabrežinski portič ter izvršili še druga manj važna dela.

Na sestanku so nadalje razpravljali tudi o prireditvah, ki naj bodo v poletnem času v različnih krajih tržaškega podeželja.

OREH

Komur ni znano, povemo, da je Oreh naselje, ki se nahaja ob meji z Jugoslavijo. Semkaj spadajo sedaj še nekatere hiše plavske fare in Rabujeza, ki sta po novi razmejitvi prišli pod Jugoslavijo. Skozi našo vas pelje cesta iz Trsta v Koper. Pot je zaradi čedalje večjega obmejnega prometa postala važna prometna žila. Ob sobotah in nedeljah stoje na mejnih prehodih cele vrste ljudi, ki čakajo, da jim stražniki pregledajo prepustnice. Velika gneča je zlasti ob urah, ko privozijo mimo avtobusi, in sicer ob 7.30, ob 14. in 16. uri. Ljudem, ki potujejo v Istro z lastnim vozilom, priporočamo, naj se ne prikažejo ob teh urah. Italijanski stražniki imajo na meji navadno leseno kolibo, kjer pregledajo prepustnice, medtem ko cariniki opravijo svoje posle kar v neki kleti. Mnogo na boljsem so Jugoslovani, ki so si zgradili čedno stavbo, ki odgovarja svojemu namenu. Zdi se nam, da bi bil obmejni promet zelo olajšan, če bi tukajšnja oblastva odprla nov urad, kjer bi pregledovali le osebe, ki potujejo v eno smer, to je iz Kopra v Trst, ali obratno. Trenutno se pregled opravlja v eni sami stavbi, kar povzroča zmedo in pririvanje.

Tukajšnji prebivalci se bavijo pretežno s kmetijstvom. Zemlja je povečini last Plavčanov in jo sedaj obdelujejo kot dvolastniki. Zadnje čase so pri Orehu sezidali nekaj novih hiš in gospodarskih poslopij. Zgradili so jih tisti Plavčani, ki so se semkaj naselili, ker imajo na tej strani meje večino zemlje. Ti ljudje se želijo še nadalje baviti z vrtnarstvom, ki jim prinaša lepe dobičke. Tega dela bi v Jugoslaviji ne mogli opravljati, ker so mesta preveč oddaljena in nimajo dobrih zvez. Vrhu tega Ljubljančani ne cenijo nekaterih vrtnih pridelkov, kot n. pr. mladega radiča, ki pa gre nasprotno zelo v slast Tržančanom.

Važno je pri nas tudi vprašanje slovenske šole. Naši otroci morajo v šolo v pol ure oddaljeni Štramar ali v italijansko v Milje. Trenutno so naši ljudje tudi versko precej zapuščeni, kajti Plavje in Škofije, kamor so prej zahajali, sta ostali v Jugoslaviji. Trenutno hodijo ljudje z Oreha k maši v Štramar, ki je vsako nedeljo ob 9. uri zjutraj v mali podružni cerkvici.

ŠEMPOLAJ

V torek je lepo število vaščanov in prebivalcev iz drugih vasi spremilo k večnemu počitku 63-letnega domačina Ladislava Rebulo. Pokojnik je 10 let bolehal, in sicer od tedaj, ko se je bolan vrnil iz internacije v Nemčiji. Bil je priden delavec v kamnolomih ter skrben družinski oče.

Blagemu pokojniku naj bo lahka domača zemlja. Hudo prizadeti družini izrekamo globoko sožalje. Rajnik je bil stric slovenskega pisatelja in profesorja Lojzeta Rebule.

IZ BOLJUNCA

Naši domačini se bavijo precej z vinogradništvom, vendar največ jih živi od dela v tržaških tovarnah. Precej žensk služi svoj vsakdanji kruh s pranjem perila tržaških meščanov in s prodajo mleka, ki ga dnevno vozijo v Trst.

Letošnja huda zima je povzročila veliko škodo našemu kmetijstvu. Zlasti se bojimo za nasade oljk. Nastalo škodo še ni bilo mogoče preценiti.

Prihodnjo nedeljo bodo ponovno slovesno odprli božjepotno cerkvico na Pečah. To bi se bilo moralo zgoditi že na velikonočni ponedeljek, a je zaradi slabega vremena odpadlo.

Starodavna cerkvica je bila vrsto let zaprta, a so jo pred leti popravili in odprli. Za nas Boljunčane in Brežane je vsako leto pomemben dogodek, ko se pripravljamo, da gremo s slovesno procesijo na naše tržaške Višarje.

ZLOČINCI NA DELU

Z bliskovito naglico se je v torek zvečer razširila vest, da so neznani zlikovci hudo oskrunili spomenik, ki ga je bilo naše ljudstvo koj po vojni postavilo bazoviškim junakom. Zločinci so popolnoma razbili plošči ob vzožju, hudo pokvarili marmornate ploščice z imeni ustreljenih mučencev Bidovca, Marušiča, Valentiča in Miloša ter sežgali vence, ki so jih razne organizacije položile ob zadnji obletnici bazoviške žaloigre. Najnovejše ogabno dejanje je zgovoren dokaz, da so na Tržaškem še vedno na delu sile, prepojene s fašističnim protislovenskim mišljenjem, ki jim niti spoštovanje do mrtvih ne brani, da bi bruhalo svoje sovraštvo na to, kar je vsem Slovcem sveto. Londonski sporazum predvideva, da je vsako netenje narodne mržnje kaznivo dejanje. Koliko časa bodo oblastva odlašala z izvajanjem tega člena sporazuma? Zahtevamo, naj z dejanji dokažejo, da ščitijo slovenske narodne svetinje. Poiskati bi morali krivce ter jih ostro kaznovati!

ZDRAVSTVENA SLUŽBA V KOKOSEREJJI

Kmetijsko nadzorništvo obvešča kmetovalce in kokošerejce, da se je pričela zdravstvena posvetovalna služba v kokosereji. Vsako prvo in tretjo soboto v mesecu je na sedežu Kmetijskega nadzorništva v Trstu, ul. Ghega 6 I - tel. 23-927, od 9. do 10. ure na razpolago kmetovalcem živinozdravnik iz poskusnega zavoda v Vidmu. Kokošerejci se z njim lahko posvetojejo o vseh boleznih, ki napadajo perutnino. Za natančno ugotovitev bolezni lahko prizadeti prineso na ogled bolno ali poginjeno žival. Sležba je brezplačna.

Dopisi iz Goriške

OBMEJNI PROMET

V soboto, 31. marca, so na splošno željo prebivalstva na obeh straneh državne meje slovesno otvorili prehod na glavni svetogorski cesti iz Gorice v Solkan. Po tem prehodu smejo dvolastniki ter potniki s propustnicami. Blok Solkan II. preko Solkanskega polja pa je ukinjen. Dostop v Solkan in Soško dolino pa tudi na svetogorsko postajo je tako močno olajšan. Z urnikom, ki je za ta prehod določen (do 7. ure zvečer) pa ne moremo biti zadovoljni. Nujno je potrebno, da bi bil promet s propustnicami odprt celo noč kot oni pri Rdeči hiši, kajti le tako bo promet pri tej zares razbremenjen.

Za dovolastnike so se zopet odprli tudi prehodi v Jamljah, Mikulih in Uklancih, ki so jih bili zaradi hude zime v mesecu februarju začasno ukinili.

NAGRADA VRTNARICAM

ONAIR je za veliko noč dala vrtnicaricam nagrado v znesku polovice mesečne plače. To naj bi bilo nekako priznanje za njihovo uspešno delovanje.

Upamo pa, da se bo njihov gospodarski položaj vendar morda v kratkem trajno uredil, saj je medtem župan dr. Bernardis prejel od zakladnega ministrstva zagotovilo, da bodo dvignili državni prispevek na 200 milijonov lir.

Za to pereče vprašanje se je v preteklem tednu zanimal tudi poslanec Baresi, ki zahteva od ministrskega predsednika Segnija, naj v tej zadevi odgovori v parlamentu.

ŽELEZNIŠKI PROMET Z JUGOSLAVIJO

Vprašanje železniške zveze med Gorico in Jugoslavijo ter nove proge Zagraj—Sv. Ivan ob Nadiži je zopet predmet zanimanja goriških gospodarskih in političnih krogov.

Poslanec Baresi je vložil na ministrstvu prometa in javnih del dve vprašanji, ki se tičeta železniške zveze med Gorico in svetogorsko severno postajo v Jugoslaviji, zgradnje nove tranzitne postaje pri Šempetru in gradnje nove proge Zagraj—Sv. Ivan ob Nadiži.

Goriški poslanec zahteva, naj mu ministra odgovorita v poslanski zbornici. Ta tudi za goriške Slovence prevažna gospodarska zadeva se bo najbrž v kratkem pojasnila, tako da bomo končno vedeli, pri čem smo.

ŠTEVERJAN

V Novem listu smo že poročali o državni podpori, ki jo bo iz sklada 180 milijonov lir za potrebe šolstva na Goriškem prejela števerjanska občina. Vsoto 2 milijonov lir bo dobila za popravilo ljudske šole, 6.600.000 za zgradnjo otroškega vrta ter 3.800.000 lir za zgradnjo ljudske šole v Jazbinah. Ker je bilo za jazbinsko šolo nakazanih že prej pet milijonov, znaša skupna vsota skoro deset milijonov lir.

Sedaj je treba sporazumno z Jazbinci določiti še mesto, kjer naj se zgradi nova šola. Glede tega še žal niso v občinskem svetu vsi istega mnenja. Trma je bila in ostane vedno slaba svetovalka! Zato je treba vso stvar zares dobro premisliti in ohraniti med vsemi naselji prepotrebno slogo. Posebno naj vso stvar določijo premisljivo Jazbinci! Vsi, eni

in drugi, imajo lahko polno zaupanje v svojega župana, ki je trezen in dober gospodar ter nepristranski mož. Pri stvarnem gledanju na vprašanje je gotovo mogoče najti pravo rešitev, ki bo vsaj deloma zadovoljila ene in druge. Pri odločevanju morajo imeti vsi pred očmi obče občinske in ne le skupinske ali celo zgolj osebne koristi.

Naša občinska uprava bo v kratkem odprla novo delovišče, pri katerem bo zaposlenih 10 delavcev 51 delovnih dni. Novo delovišče bo zaposleno s popraviljanjem občinskih cest. V ta namen je ministrstvo za javna dela določilo 488.710 lir državne podpore.

SOVODNJE

Nekatere naše ceste so zaradi hudih naličev in ostre zime v zelo žalostnem stanju. Zato smo Sovodenjci z velikim veseljem in zadovoljstvom sprejeli vest, da se je pretekli teden ministrstvo za delo, ko je ustanovilo nova delovišča, spomnilo tudi naše občine. Za vso Goriško je določilo 26 milijonov.

Od tega zneska odpade na našo občino 1.332.320 lir. Pri novem delovišču bo zaposlenih 30 delavcev 51 delovnih dni. V zadnji številki smo poročali, da je občinski svet sklenil nabaviti 120 tisoč lir gramoza za vzdrževanje cest. Zato upamo, da bodo naše ceste v kratkem popolnoma urejene.

Na evetno nedeljo so sovodenjski nogometaši igrali v Gradiški proti Torriani. Zmagali so z izidom 2:0. Na velikonočni ponedeljek so se pa pomerili z nogometaši iz Mariana; o izidu te tekme, od katere je odvisno, kdo bo zasedel drugo mesto v tekmovanju za prvenstvo, bomo poročali v prihodnji številki.

IZ DOBERDOBA

Čujemo, da je ministrstvo za delo pred dnevi odobrilo nad 26 milijonov lir za otvoritev 19 novih delovišč na Goriškem, pri katerih bo zaposlenih 490 delavcev.

Ob tej priliki se je Rim spomnil tudi Doberdoba. Tu bo zaposlenih 30 delavcev 76 dni. Popravljali bodo občinske ceste. V ta namen so določili 1.982.830 lir.

Vsi delavci s Krasa so se razveselili ob vesti, da pričenejo v kratkem graditi v tržiških ladjedelnicah razne nove naprave. Sezidali bodo moderne prostore za lotanje, izdelali štiri nove žerjave po 50 in 25 ton in zgradili poslopje za uradnike. Skupno bodo potrosili 4 milijarde lir; poleg tega bodo nakupili za pol milijarde lir novih strojev. Vsa ta dela ne pomenijo le, da se bo brezposelnost omilila, marveč kažejo tudi, da računa podjetje z novimi naročili in povečanjem tržiške ladjedelniške industrije. Vse delavstvo tržiškega okraja zre tako lahko z večjim upanjem v bodočnost.

Pri nas se je pretekli teden ustanovilo domače avtomobilsko-prevozniško podjetje, kateremu želimo mnogo uspeha.

IZ TRŽIČA

Naše ladjedelnice grade danes povečini petrolejske ladje.

Lepo število teh ladij je že v delu, druge se pa pričenejo graditi v kratkem. Nekaj ladij so naročila domača podjetja, še več pa inozemska, zlasti »Panama transport Company«

in londonska »Esso transportation Company«. Ta naročila so jasen dokaz, da tržiške ladjedelnice znajo izredno močno tekmovati z velikimi inozemskimi ladjedelnicami. Skupno znašajo danes naročila 700 tisoč ton. Obstaja pa upanje, da bodo tržiške ladjedelnice dobile morda v kratkem naročila tudi za gradnjo potniških ladij, pri katerih bodo lahko zaposlili delavce različnih strok. Kdor sledi razvoju naše ladjedelniške industrije, se veseli njenega napredka, ker ve, da se z njim odstranjuje nevarnost brezposelnosti.

KRMIN

Pretekli petek zvečer je v tovarni pohištva, ki je last Emilija Galla, izbruhnil velik požar. Goriški ognjegasci so se mučili štiri ure in pol, preden so ga pogasili. Močno je poškodovano poslopje, uničenih je več strojev pohištva je zgorelo za pet milijonov lir. Vsa škoda znaša sedem milijonov.

Osmero občin krminskega okraja, h kateremu spadata tudi Števerjan in Dolenje, je pretekli teden zaključilo prvi pregled volilnih imenikov. V teh občinah je 11.027 volivcev, in sicer 5.868 žensk ter 5.159 moških.

V števerjanski občini je 612 volivcev, in sicer 307 žensk ter 305 moških. V občini Dolenje, h kateri spadata tudi Mirnik in Škrljevo, je 789 volivcev, in sicer 411 moških in 378 žensk.

SMRT GORIŠKEGA ROJAKA V SRBIJI

Na velikonočni ponedeljek smo prisostvovali maši zadušnici za pokojnim častnikom Karlom Bratužem, ki so ga pokopali na praznik sv. Jožefa v Požarevcu v Srbiji. Odkar se je bil pokojnik vrnil iz nemškega ujetništva, ni bil več prav zdrav. V mesecu novembru so ga lani operirali, a je pred sv. Jožefom podlegel zavratni bolezni.

Pred njim so se poslovili od nas že trije njegovi mlajši bratje; prvi se je od nas ločil Lojze, za njim je odšel Pepi, nato Franček.

Njegovi gospe Minki in dvema hčerka, od katerih je ena poročena v Nemčiji, naše iskreno in globoko sožalje.

Blagemu pokojniku pa naj sveti večna luč. Trem bratom — dobrim pevcom — se je pridružil končno še Karel v 62 letu starosti. Odslej bo ta dobri kvartet prepeval na veke hvalnice, ki se bodo izlile v toplo prošnjo za slovenski narod, kateremu so bili do zadnjega vzdihljaja zvesti.

KONZORCIJU BIKOREJCEV

Vest o vašem obnem zboru ste poslali prepozno. Zato je ne moremo priobčiti!

NAGRADA NA PROIZVODNJO

Notranji sindikalni odbori vseh večjih industrijskih podjetij, uživajočih ugodnosti proste cone, zahtevajo, naj se delavcem izplačajo nagrade na proizvodnjo. Delavci livarne Safog so v četrtek preteklega tedna stavkali nekaj ur, ker uprava tovarne ni zadovoljivo odgovorila na zahtevo, da se jim izplača že prej veliko nočjo predujem na nagrado, ki jim po vsej pravici pritiče. Če so to nagrado nekatera podjetja že pred več dnevi izplačala, zakaj tega ne stori tudi Safog?

Akademsko-srednješolski klub »Simon Gregorčič« priredi v soboto, 7. aprila, ob 20.30 na sedežu, ul. Ascoli 1-1 predavanje visokošolca Filiberta Benedetta o ŽIVLJENJU IN DELU RUSKEGA KNJIZEVNICA ANTONA PAVLOVICA CEHOVA. Vstop prost.

PODITELJSKI SESTANEK

V nedeljo, 8. aprila ob 10.30 bo v prostorih učiteljskega v ul. Croce roditeljski sestanek, na katerega vabi ravnateljstvo vse starše, ki imajo otroke na tej šoli.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ ČEDADA

Pred nedolгим časom je Novi list poročal, da so podrli cementarno v Čemurju, kar je spravilo ob kruh nekaj desetnih delavcev iz nadiške doline.

Predpreteklo nedeljo pa je bilo v našem mestu sindikalno zborovanje, na katerem so razpravljali o nameri družbe »Italcementi«, da bi ukinila delo v kamnolomu v Skriljah, kjer je zaposlenih 160 delavcev iz dolin. Zborovanja so se udeležili delavci in razni sindikalni zastopniki, čedadski in drugi župani. Zastopniki sindikatov so delavce obvestili o nameri »Italcementi«, ki že odvažajo razne industrijske naprave, ker noče sploh več delati v nadiških dolinah in v videmski pokrajini. Sindikati so podjetju »Italcementi« predlagali sestanek na videmski prefekturi, na katerem naj bi se podjetje obvezalo, da sprejme odpusčene delavce zopet na delo.

Zastoj industrije v Skriljah pomeni za delavce iz Beneške Slovenije nadaljnji hud udarec. V listu smo že večkrat poudarili, da spada Beneška Slovenija med tiste dežele v Italiji, kjer je izseljevanje postalo že prava kuga. V zadnjih dveh letih se je n. pr. le iz

lipanjske in dreške občine izselilo okrog 700 ljudi. Na to grenko pot so naši ljudje prisiljeni stopiti, ker oblastva malo ali nič ne store, da bi ljudem omogočila bivanje na rodni zemlji. Zato naši ljudje propadajo zlasti v belgijskih rudnikih, mnogi se pa tudi vrnejo, toda bolehní. Zbolijo za »rudarsko boleznijo« ali silikozo. Samo v videmskem zdravilišču se zdravi nad 50 naših izseljencev.

Skrajni čas je, da oblastva zboljšajo gospodarsko stanje v Beneški Sloveniji, tako da bodo dobili dela in kruha doma. Drugače še bo večji del Beneške Slovenije izpraznil in se bodo ljudje raztresli po svetu.

TUJINA GA JE VZELA

Pred kratkim je v Stuttgartu umrl Bledič Jožef-Blažov iz Utane. Bil je star komaj 48 let. Pokojnik je šel lansko leto na delo v Nemčijo, da bi si v tujini nekaj prihranil, ker se je hotel letos oženiti. Namesto v zakonsko posteljo je legel v hladni grob.

Naj mu bo tuja zemlja vsaj lahka!

IZ TIPANE

Pred nekaj dnevi je v Švici umrl 23-letni Zussino Guido (Bjelič) iz Brezij. Skupno z

nekaterimi vaščani je delal pri gradnji neke električne centrale visoko v gorah.

Ko se je malo več ko pred enim mesecem poslavljajal od nas, ni vedel, da gre v prerašno smrt. Šel je po svetu, da bi z zaslužkom v tujini pomagal vzdrževati ljubi domek. Preostalim sorodnikom naše iskreno sožalje, pokojniku pa naj sveti večna luč.

PODBONESEC

Zaradi hude zime se je pomlad zakasnila za več tednov. To občutijo posebno živinorejci v Furlaniji, kjer je veliko živine, a malo sena. Pretekli teden so tudi pri nas povpraševali po krmi. Kdor je imel kaj doma, jo je lahko dobro prodal. Plačevali so celo po 1500 lir za stot, deteljo pa po 2000 lir in še več.

IZ ŽABNIC

Žabničani vsako leto na prav slovesen način obhajamo sv. Jožefa. Stari navadi smo ostali zvesti tudi letos, čeprav smo se bali, da ne bo to pot z njo nič. To pa zaradi bolezni našega gospoda župnika, ki je šel iskat zdravja v bolnico. K sreči se je pa vrnil med nas zdrav.

Ob priljubljenem prazniku je prišlo k nam precej tujecev.

Kakor navadno se je tudi ob tej slovesnosti odlikoval naš pevski zbor, ki je zares ubrano pel v cerkvi.

BELI GRAD ZAKLETI GRAD

Zadnji je povzel besedo tajnik Scorza, ki je sicer branil stranko pred Grandijevimi napadi, a je priznal, da se je v njej nabralo vse polno navlake. V tem hipu si je Mussolini zaželel, da so med njemu nasprotnimi člani sveta tri skupine: »izdajalci«, ki so potegnili z monarhijo; njih »zavezniki iz častihlepja« — med te je prišel tudi De Bona — in »tepci«, ki se niso zavedali usodnosti glasovanja.

Ura je že kazala proti trem zjutraj, ko je Mussolini strankinemu tajniku ukazal, naj da na glasovanje Grandijev dnevni red. Pri imenskem glasovanju je devetnajst članov Velikega fašističnega sveta glasovalo za predlog; sedem proti; Suardo se je vzdržal, češ, da si še ni na jasnem; Farinacci je pa glasoval za lasten predlog.

Prvi jutranji zor je obsvetil blede obraze, ko je Mussolini mrzlo vstal in mrko spregovoril: »Izzvali ste krizo režima! Sejo zaključujem!«

Tajnik Scorza je že iz prirojene navade poskočil in zatulil: »Camerati, pozdrav Dučeu!« Ta pa je zaničljivo zamahnil z roko in siknil: »Ne! Vas odvezujem pozdrava!« Pobral je papirje z mize in odkorakal, tresoč se od jeze, v svoj kabinet. Za njim je prišla sedmerica njegovih in mu izrazila udanost. Ostali fašistovski mogočnjaki so drug za drugim tiho izginili iz palače Venezia. Niso si še bili v svesti, kakšne odločitve je prinesla ta noč. Ulice so bile tihe in mrtve; v jutranji tišini je visel občutek, da se suče veliko kolo usode in da so ljudje največkrat le nezavesten delec tega gibanja.

Ko so 25. julija zjutraj zazvonili zvonovi po vseh rimskih cerkvah — bila je nedelja —

se je kolo usode začelo za fašizem in tudi za De Bona hitreje vrteti.

Maršal je upal, da bo vsaj zdaj dobil poveljstvo čez kako armado in je čakal v Rimu na odločitve. Malo se je že kesal in je spet začel cincati, toda vse je že teklo po poševni ploskvi neizogibno v prepad.

Ob devetih zjutraj je namreč strankin tajnik Scorza telefoniral Mussoliniju, da so se ponoči nekateri premislili. Ta pa je kar odsekaj: »Prepozno!«

Res je bilo za vse prepozno, tudi za De Bona, ki je v času 45-dnevne Badoglijeve vlade spet prišel hladit jezo v beli grad.

Z OBLASTI V IZGNANSTVO

V neki nujni povezavi je bila usoda Mussolinija in De Bona; kakor da je oba zajel smrtni dih iz Miramara.

Tisto nedeljo ob petih popoldne je šel Mussolini z osebnim tajnikom v vilo Ada h kralju poročat. S seboj je nosil spise o nočni seji in zakonike, da bi dokazal, da sklep še ni odločilen za padec režima, ker da ima Veliki svet le posvetovalen glas.

Kralj ga je ves živčen sprejel že na pragu. Okrog vile je bila razpostavljena četa karabinierov, v predsobi sta stala dva stasita častnika.

»Dragi duce«, je začel Viktor Emanuel, »stvari ne tečejo več. Italija je na kosih. Vojška je moralno na tleh. Vojaki se nočejo več boriti. Planinci pojejo pesem, da nočejo več vojne za Mussolinija«, in kralj je zapel prvi dve vrstici v pijemontskem narečju. »Glasovanje Velikega sveta«, je nadaljeval, »je porazno. Devetnajst glasov za Grandijev

predlog. V tem trenutku ste najbolj obsovalen mož v Italiji. Nimate nobenega prijatelja več. Mož, ki odgovarja položaju, je sedaj maršal Badoglio. On bo sestavil novo vlado. Vsi pričakujejo sprememb.« Kralj v maršalski opravi je hrkal in ves zaripljen obmolnil.

Mussolini, ki je prišel v civilni obleki, je kar obstrel. Ni mislil, da si bo Savojec upal odstaviti njega, ki je bil še pred eno uro oblastnik vse Italije. Vendar si je še upal odgovoriti: »Vi ste segli po odločitvi, ki je skrajno težka. Hočete dokazati ljudstvu, da je možen mir, če odstranite moža, ki je vojno napovedal. Kriza vlade pomeni zmago Churchilla in Stalina, zlasti poslednjega. Vem, da me ljudstvo sovraži, to sem tudi nočoj priznal.« Kralj je postajal nemiren. Pogledoval je skozi okno in napol odprl vrata, kjer sta stala častnika. Mussolini je še izjeljal: »Voščim pač srčno človeku, ki bo vzel položaj v roke.« Kralj ga je spremil še do predsobe in mu dal roko v slovo. Zgodovinski razgovor med tihima, odločnima nasprotnikoma je bil končan.

Mussolini se je obrnil proti svojemu avtu. Tedaj pristopi stotnik: »Ne, vstopite tukaj« in mu pokaže avto Rdečega križa, kjer so že sedeli orožniki in dva policista z brzostrelkami. Zdal se je Mussolini šele zavedel, da je zgubil oblast in svobodo. Čez pol ure brze vožnje se je avto ustavil v vojašnici orožnikov. Mussolinija so spravili v sobo poveljnika in ga zastražili. Badoglio mu je sporočil, da ga je ukazal zastražiti le zaradi osebne varnosti. Ob eni ponoči mu je duče odpisal, da bi se rad preselil v svoj grad Rocca delle Caminate, in obljublja, da bo rad sodeloval z novo vlado po navodilih kralja, »kateremu sem bil 21 let lojalen služabnik, kakor bom tudi ostal«. Komedijo so vsi igrali do konca.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Čitajte in širite NOVI LIST!

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Spacal nagrajenec rimske občine

Slikar Lojze Spacal je prejel te dni brzojavko, da so mu podelili nagrado rimske občine za najboljšo delo v črno-beli tehniki, razstavljeno na sedmi razstavi »Quadriennale« v Rimu. Hkrati je dobil vest, da je rimska Galerija moderne umetnosti kupila še eno njegovo sliko, dve je namreč že prej uvrstila v svoje zbirke.

To pomeni izredno lepo priznanje za našega tržaškega slovenskega umetnika, stanujočega na Opčinah. Na razstavi »Quadriennale« v Rimu, ki bo trajala najbrž še do konca tega meseca in je največja umetnostna razstava v italijanskem merilu, ima svoja dela okrog dvajset tržaških umetnikov in tržaška skupina je sorazmerno najpomembnejša med vsemi.

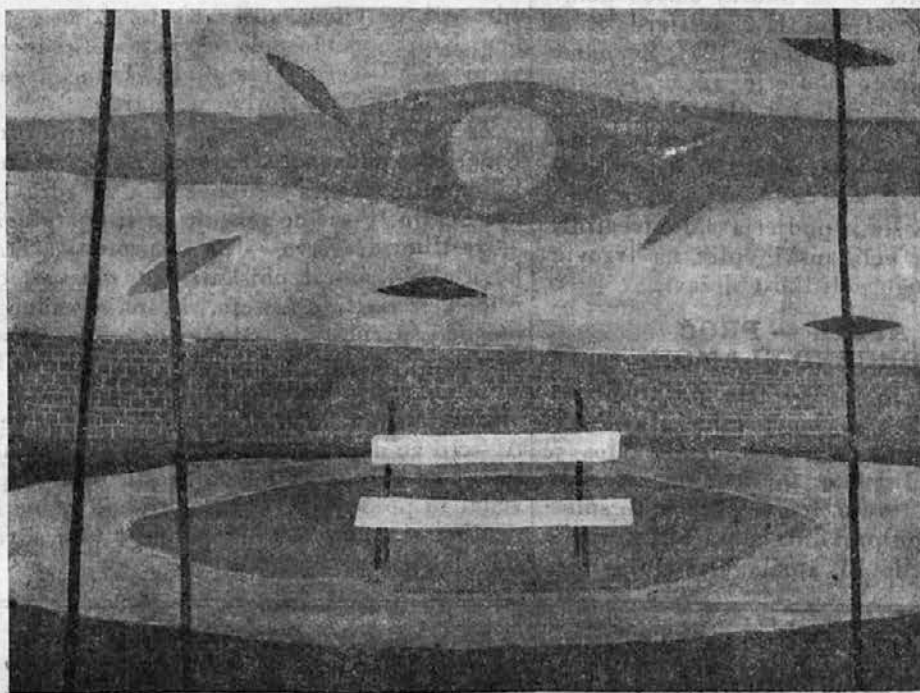
Ko sem zvedel za podelitev nagrade, sem stopil k Spacalu v njegov atelje, da mi spet kaj pove o svojem delu in o sebi. Našel sem ga — kakor vedno — pri delu. Malokateri umetnik se tako kot Spacal zaveda, da umetnost ni samo talent, ampak tudi

V črnobelem je upodobil »Lubenice«, a tako, da skoro čutilno občutimo sočno mesnost prerežanih sadov.

Tako v teh kot v kraških motivih iz zadnjega časa je opaziti nove prvine, nov razvoj Spacalove umetnosti. Njegova abstraktnost, ki je vplivala večsah že skoro nekoliko preveč umsko, se umika neki novi vsebini, ki je izražena sicer še vedno v abstraktnem slogu, a je polna čistega liričnega doživlja in vpliva kot pesem. Vpliva skoro čutilno kot lepa melodija. Oboje uživamo, ne da bi ju razčlenjevali na sestavne prvine.

Resničnost je v njih zgoščena v eno samo lirično občutje in izražena s pesmijo barv in linij, iz katerih je izpadlo vse, kar ni bilo bistveno, ostale pa so vse prvobitne razpoloženske, barvne in oblikovne prvine, ubrano združene v umetnino.

Preden sem odšel, mi je Spacal še povedal, da ima trenutno neki svoj lesorez razstavljen tudi na mednarodni razstavi grafične umetnosti v Cincin-

Lojze
Spacal

Mrtvo
lisije

pridnost. Na stojalu sredi velike podstrešne sobe v veliki hiši na vogalu ulic Carducci in Coroneo ima napol dovršeno grafiko, na mizi pa leži že dokončan barvast list. Na prvi pogled vidim v obeh nekaj novega, nov motiv in nove barve. Pozornost mi vzbudi zlasti tehnika, s katero je Spacal upodobil zid in ki vpliva izredno plastično. Pove mi, da je dosegel tak učinek z odtiskavanjem barv z leseno ploščko. Vedno se trudi, da bi našel izrazne možnosti za tisto, kar čuti in kar bi rad upodobil. Če mu ne zadostujejo sredstva, s katerimi že razpolaga, mora pač najti nekaj novega. Ravno ta iznajdljivost in prefinjenost izrazne tehnike sta posebno značilni potezi Spacala kot umetnika.

Potem mi je pokazal večje število novih del. V zadnjem času je obiskal Makedonijo in zato ni čudno, da je med njimi tudi nekaj makedonskih in celo ciganskih motivov. Na levem bregu Vardarja v Skopju, v starem mestnem delu, je namreč posebno cigansko naselje, sestojede iz dolgih vrst igračkasto majhnih, pisano pobarvanih hišic, ki se zdijo čisto primitivne in so res zidane iz najbolj preprostega gradiva in brez kakšnih stilnih zahtev, a so vendar dovolj značilne, da so vzbudile pozornost takega slikarja, kakor je Spacal. Njegovi barvasti lesorezi so prave kompozicije, v katere je vpeljal značilne prvine makedonskih in ciganskih hišic: okna, balkone, strehe, zidove, kolesasto obliko košev, ki vise na zidu, stole, ki so postavljeni pred hišo in predvsem barve — tople, končne, južnjaške barve, ki žarijo sredi ateljeja in vzbujajo občutek vedrine: svetlomodra, svetlovljoličasta, rumena, tobačnorjava, opekastordeča, toplordeča, nežnozeleni — in posebno značilen, hkrati pa nov ton v tej barvni lestvici je marmornost ton ozadja.

nattiju, ki bo nato prenešen še v razna druga ameriška mesta. V kratkem bo tudi v Cincinnattiju odprta mednarodna razstava sodobne barvne litografije. Dobil je povabilo, da bi poslal tri dela. V doglednem času pa bo morda spet priredil razstavo tudi doma.

Ze pri vratih sem se spomnil in vprašal: »Oprostite, koliko Vaših podob pa visi v tržaškem umetnostnem muzeju Revoltella, ko so v rimski Moderni galeriji razstavljene že tri?«

»Noben«, je smehljaje odgovoril.

Res, preko takih neresnih poskusov omalovaževanja je najbolje iti s smehljajem.

M. Z.

OSCARJEVI NAGRAJENCI

Ameriška Akademija za znanost, umetnost in film je pred kratkim podelila nagrade najboljšim filmskim igralcem, režiserjem in filmom preteklega leta. Za najboljšega igralca je bil priznan nosilec glavne vloge v filmu Marty Ernest Borgnine. Za prvo igralko so pa proglasili Anno Magnani, in sicer za njeno vlogo v filmu Tetovirana roža. Za prvo lansko filmsko delo je Akademija razglasila film Marty, katerega je režiral Gilbert Mann, ki je prejel Oscarjevo nagrado za najuspešnejšo režijo. Kot najboljši igralec stranskih vlog je bil nagrajen Jack Lemman za njegovo vlogo častnika v delu Mister Roberts. Za prvo igralko stranskih vlog je pa bila priznana Jo Van Fleet, ki igra vlogo matere v filmu Dolina Eden. Film Marty obravnava človeško, pretresljivo, preprosto ljubavno zgodbo v italijanskem okraju New Yorka.

KULTURNE VESTI

Pred kratkim je izšel pri založbi »Lipa« v Kopru novi roman Borisa Pahorja »Mesto v zalivu«. Naslov se nanaša seveda na Trst. V romanu je predelal eno svojih novel, ki jih je svoj čas objavil v »Naših razgledih«. Nedavno je tudi dokončal nov roman z naslovom »Arabci, naši bratje«, v katerem pripoveduje o dogodivščinah slovenskega fanta v italijanski vojski v severni Afriki med zadnjo vojno. Ni se pa ustavljal ob zunanjih dogodkih, ampak je dejanje psihološko in problemsko poglobil.

Pianist Karel Sancin je izvajal te dni na svojem koncertu na Radiu Trst A »Lahke skladbe« tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja. Te skladbe so njegovo zadnje objavljeno delo.

Pesnik in pisatelj Vinko Beličič piše roman iz tržaškega življenja, s katerim bo verjetno potrdil, da je tudi dober pripovednik.

Pisa elj Metod Turnšek je objavil te dni novo nabožno knjigo o Velikem tednu, ki jo je že dobil v slovenskih knjigarnah v Trstu. Kot je slišati, pa pripravlja pisatelj tudi novo leposlovno delo.

Ljubljanska Opera je ob koncu marca uprizorila dve operni novosti, in sicer delo češkega skladatelja Bohuslava Martinuja Zenitev ter Puccinijevega Gianni Schicchia. V prvem delu je glavno vlogo mojstrsko odigral naš stari znanec Ladko Korošec, prebrisanega Schicchia je pa odlično podal Vekoslav Janko, ki je s tem nastopom hkrati proslavil 35-letnico svojega umetniškega delovanja. Novi deli sta nedvomno velika vaba za zabavo željne gledalce.

Sarajevsko podjetje Bosna-film je prejelo deset ponudb za odkup Vorkapčičevega filma Hanka. Za delo se zanimajo filmska podjetja iz Združenih držav, Sovjetske zveze, Indije, Argentine, Izraela, Švedske in Belgije.

Na običajni spomladanski razstavi Dunajske umetniške galerije bodo sodelovali tudi slovenski grafiki. Prireditve se bodo udeležili Božidar Jakac, Riko Debenjak, Miha Maleš, Tone Kralj in Marj Pregelj.

Sredi letošnjega januarja je kanadski The Royal Winnipeg Ballet uprizoril jugoslovanski balet Vrag na vesti, ki ga je ustvaril hrvatski glasbenik Fran Lhotke. Glavne vloge so plesali prvaki tamkajšnje baletne skupine. Delo je režiral Nenad Lhotke, ki so ga v ta namen povabili v Kanado. Naše baletno delo je kanadsko občinstvo zelo navdušilo. Tamkajšnji vodilni listi so v njem pisali dolge stolpce, polne najbolj pohvalnih ocen. Skupina bo delo uprizorila tudi v drugih kanadskih in ameriških mestih.

V torek sta odšla na gostovanje v Sovjetsko zvezo prvaka beograjske Opere Slovenka Anita Meze-tova in Jovan Gligorijević. Naša umetnika bosta sodelovala v raznih tamkajšnjih kulturnih središčih pri operah ter imela tudi samostojne koncerte.

Slovensko podjetje Triglav-film je izdelalo tri nove poučne filme, in sicer Za zdravje državljanov, Nove izdelke in O gozdu bi nekaj povedal. Prvi prikazuje stanje zdravstvene službe v Sloveniji, drugi nas seznanja s številnimi izdelki, ki jih danes pripravljajo v Jugoslaviji, tretje delo se pa zavzema za varovanje gozdov. V bližnji prihodnosti nameravajo izdelati še sedem dokumentarnih filmov, in sicer Od Blok do Planice, Slovensko Primorje, Freske v Crngrobu, Osem metrov pod vodo, Alpsko floro, Skadarsko jezero in Galeb.

Od 15. do 28. aprila bo v Novem Sadu prvi jugoslovanski gledališki festival. Postal naj bi vsakoletna elitna revija jugoslovanske gledališke umetnosti. Skupno bo letos nastopilo 11 gledaliških skupin. Letošnji festival bo posvečen 100-letnici smrti srbskega dramatika Jovana Sterije Popovića. Ljubljanska Drama bo na njem nastopila s Cankarjevimi Hlapci, ki jih je režiral Slavko Jan. Podoben gledališki festival bo konec letošnjega leta tudi v Ljubljani. Takrat bodo slovenska gledališča praznovala 200-letnico rojstva prvega slovenskega dramatika Linharta. To bo drugi slovenski gledališki festival. Prvi je bil lani v Celju. Slovenski gledališki festivali so postali vsakoletni kritični pregledi naše dramske, pisateljske in igralske umetnosti.

GOSPODARSTVO

LETNO POROČILO »MONTECATINI«

Naslednji sestavek, pričbujemo predvsem zaradi splošne izobrazbe. Tudi navadni bralci morajo dobiti pojem o tem gospodarskem velikanu, ki ima svojo podružnico tudi v kamnolomih v Nabrežini in skoraj gotovo še v kakšnem podjetju tržaške industrije. Prostor ne dovoljuje, da bi se spuščali v krdlika.

»Montecatini« s svojimi 84 milijardami lir delniške glavnice je po višini delniškega kapitala drugo italijansko podjetje. — Prvo je električna skupnost »Edison« — po svojem vplivu in pomenu največje v Italiji. Dne 29. marca je bil občni zbor Montecatini, katerega se je udeležilo 624 delničarjev. Ti so predstavljali skoraj 49 milijonov delnic, to je nad polovico vseh delnic, katerih skupno je 84 milijonov. Vsaka delnica predstavlja 1.000 lir kapitala, a je v bistvu mnogo več vredna, saj dosega na borzah okoli 2.800 lir. Vseh delničarjev je nad 50.000. — Očitno je, da imajo nekateri — delavci in nastavljenici pri »Montecatini« — le malo delnic, saj predstavlja 624 delničarjev več kot polovico vsega kapitala.

Občnemu zboru so predložili obračun za leto 1955, ki je izkazal nekaj nad 10 milijard dobička, tako da dobe delničarji 11,5% dividende ali 115 lir na delnico. — Poročilo o občnem zboru pa je zanimivo predvsem zaradi tega, ker nam nudi sliko o širokopoteznem gospodarskem delovanju podjetja.

1. *Rudniki, kamnolomi, iskanje petroleja:* »Montecatini« je lani izkopal nad 1.1 milijona ton pirita (železni žveplac) ali skoraj vso italijansko proizvodnjo ter 32.000 ton žvepla ali nekaj nad eno šestino proizvodnje v državi. Industrija žvepla je v hudi krizi zaradi gospodarske tekme predvsem ZDA. Bauxita, iz katerega pridobivajo aluminij, je »Montecatini« izkopal 260.000 ton ali 80% državne proizvodnje. Lani so prodali 56.000 ton marmorja v blokih in 60.000 ton marmorja v ploščah. — Glede na iskanje petrolejskih vrelcev so na občnem zboru očitali vladi, da zavlačuje z izdajo rudoslednega zakona. To povzroča, da se ne morejo izrabiti mnogi zakladi, ki jih skriva podzemlje. »Montecatini« je ustanovila posebno družbo »Petrosuda« za izrabljanje petroleja. To podjetje je že odkrilo bogate vrelce, ki pa ne delujejo, ker hoče vlada podpreti predvsem državno družbo »Eni« (Ente nazionale idrocarburi), od katere je odvisno tudi »Agip«. Vlada noče, da bi zasebni kapitalisti prosto razpolagali s petrolejskimi vrelci. — Isto velja za radioaktivne rude, ki jih je bila Montecatini odkrila v Piemontu (Peveragno pri Cuneo). — »Montecatini« je udeležena pri proizvodnji še drugih manj važnih rud in rudnikov.

2. *Kemična industrija:* Na tem področju je »Montecatini« vodilna. Žveplene kisline je lani izdelala 1.3 milijona ton, fosfornih umetnih gnojil 1.38 milijona ton, dušika za umetna gnojila 200.000 ton, nekaj kalija in precej sestavljenih umetnih gnojil. »Montecatini« izdelava tudi skoraj vso italijansko modro galico. Njena proizvodnja je lani znašala 55 tisoč 778 ton. — Zelo bogata je tudi proizvodnja drugih kemičnih izdelkov: formaldehida, acetilena, posebno pa barv in lakov, razstreliva, umetnih vlaken (nilon in terital) itd. Zelo važna je proizvodnja zdravil in

zdravstvenega blaga, za kar deluje posebno podjetje »Farmitalia«.

3. *Proizvodnja elektrike:* Vsa podjetja »Montecatini« uporabijo letno nad 3 milijarde kilovatov električne sile (več, kot cela proizvodnja Jugoslavije!). Nekaj električne sile mora dokupiti, ker njene elektrarne dajejo le 2.6 milijard kilovatov (vsa Italija 37 milijard).

4. *Metalurgija:* »Montecatini« izdelava letno 35.200 ton aluminija in njegovih zlitin, kar predstavlja več kot polovico državne proizvodnje. Pri proizvodnji svinca je »Montecatini« udeležena z nad 40%, z 22% pa pri proizvodnji cinka.

V inozemstvo je »Montecatini« prodala lani za 24 milijard blaga in si je zagotovila zgradbo 43 tovarn v 12 različnih državah.

Sklad za plače — za skoraj 60.000 delavcev — je zahteval lani 41.2 milijard lir ali skoraj 2 milijardi več kot l. 1954. Za nameščence vzdržuje to podjetje razne socialne ustanove, prireja izlete itd. Precej stotin milijonov potrosi letno za nova raziskavanja in poskuse. Vzdržuje tudi nad 150 študentov v inozemstvu.

To je medla slika podjetja »Montecatini«, ki ima seveda velikanski vpliv na trgovinsko in tudi drugo politiko v državi.

15. APRIL — PROČ S KORUZNO SLAMO!

Koruzni črv ni lansko leto povzročil posebne škode, ker so kmetovalci pravočasno uničili vso koruzno slamo. Tudi letos je potrebno narediti isto, in sicer ne zato, ker oblastva to zahtevajo, temveč ker je to splošna korist. Zakon pravi, da mora biti koruzna slama uničena do 15. aprila. Držimo se tega

V Sportni pregled

NOGOMET

Pretekla nedelja je pričarala marsikakemu tržaškemu navijaču nasmeš na ustnice. Triestina je spet zmagala, in to na tujem igrišču, pa čeprav le s Pro-Patrio. Tako se je med 17 udeleženci uvrstila na 11. mesto v lestvici. To pa še ne pomeni, da ni več nobene nevarnosti, da izpade. Dobro sta se odrezali tudi Novara in Bologna. Prva je premagala Lanerossi, druga pa Napoli. Tekma za predzadnje mesto se torej še vedno nadaljuje. Fiorentina je dosegla prelep uspeh. Postavila je nov višek: v 25 zaporednih igrah ni izgubila niti enega srečanja. Borba za drugo mesto je še vedno vroča. Milan si je pridobil 2 točki, Inter pa 1. Če Milan izgubi le eno tekmo, Inter pa istočasno srečanje dobi, bosta obe dvanaestorici na istem mestu.

Jugoslovanska moštva zopet nastopajo po inozemstvu. Najboljši uspeh je doživel Partizan v Amsterdamu, kjer je porazil državno izbrano moštvo s 3:1. Proti večkratnemu nemškemu državnemu prvaku Kaiserslauternu pa je igral neodločeno. Tudi Crv. zvezda je porazila švicarsko moštvo, katero so sestavljali najboljši igralci Lausanne in Chaux de Fonds, s 4:2, medtem ko je Vukasovo moštvo odpravilo Spartaka iz Prage s 5:2. Ostali igralci so se slabše odrezali. Zagrebčani so igrali neodločeno na Skotskem, medtem ko so v Enschede na Holandskem izgubili z 2:0. Ista usoda je doletela tudi BSK v Bolgariji in subotičkega Spartaka v Bratislavi. Oba sta zgubila z 1:0.

Na mladinskem tekmovanju v Budimpešti so zmagali v posameznih skupinah igralci Madžarske, Romunije, Italije in Češkoslovaške. Jugoslovani so se proti pričakovanju zelo slabo odrezali, saj so z Avstrijo izgubili, s Poljsko in Romunijo pa igrali neodločeno.

roka, da ne bo nepotrebnih kazni.

Trenutno je živinska krma zelo draga, ker je dolga zima zadržala razvoj krmnih rastlin. — Koruzna slama ni ravno prvovrstna krma, a jo lahko zboljšamo. S posebnimi drobilci (sfibratrice) zdrobimo stebila, ki jih lahko nato uporabimo za steljo. Če pa hočemo zdrobljena stebila uporabiti za krmo, jim primešamo nekoliko melase. Živina jih bo hlastno požrla. Posebnega drobilca si ne bo seveda mogel naročiti naš mali kmetovalec, pač pa si ga lahko nabavi organizirana skupina (zavarovalnica za govejo živino, posojilnica ali kakšna druga združna organizacija, občina itd.).

RASTLINSKI ZDRAVNIK PRIHAJA V VAS....

Ne pri nas! Mi nismo še tako moderni, in imamo druge skrbi. To se dogaja v drugih državah in tudi v sosedni Avstriji.

Vsakemu našemu kmetovalcu in sploh vsakomur, ki se bavi z rastlinami, pa čeprav ima le nekaj loncev cvetlic, bi bil rastlinski zdravnik potreben, večkrat celo nujno potreben. Koliko škodo povzročajo živalski in glivični škodljivci na rastlinah! Letne izgube gredo v Italiji na stotine milijard.

Za napredek kmetijstva v Italiji skrbe Kmetijska nadzorništa, toda le pri prav redkih uradih najdeš strokovnjaka za zdravljenje rastlin. Posebne postaje za fitopatologijo — rastlinozdravstvo — pa so prerediti. Strokovnjak bi moral obiskati vas, obiskati deželo, kjer rastline rastejo, saj teh navadno ni mogoče prenesti v »bolnico«, kot delajo zdravniki za ljudi in tudi že živinozdravniki, ki ustanavljajo posebne klinike za živali.

Upajmo, da bo tudi v Italiji — kar se v Avstriji že dogaja — prihajal na deželo rastlinski zdravnik, ki bo na mestu samem povedal in pokazal, kako je potrebno ravnati z rastlinami, kadar jih napadejo bolezni, živalski ali glivični škodljivci.

ATLETIKA

Jesenji bodo olimpijske igre v Avstraliji. Zato ni čudno, da vso zimo ni nihče počival in da so bili na mednarodnih sportnih prireditvah v tej zgodnji pomladi doseženi že lepi uspehi. V Kalforniji sta se te dni pomerila odlična tekmeča Jack Davis in Milton Campbell v teku čez visoke ovire. Zmagal je Davis, ki je prišel na 100 m v 13,8". Na istem tekmovanju se je pokazalo, da ima Američka poleg Richarda še kar 5 odličnih skakalcev ob palici. Najslabši med njimi je skočil 4 m 39 cm visoko. Sijajno je uvežban O' Brien, ki je sunil kroglo 18,32 m daleč in vrgel disk preko 56 m.

V Parizu so se dobro odrezali Rusi v teku čez drn in strn (kros). Na vsakoletnem tekmovanju, ki ga priredi sportni list L'Humanité, je zasedel prvo mesto Kuc, za njim pa sta prišla na cilj na prejšnjem Poljak Chronik in Čeh Zatopek; med ženskami se je uvrstilo na prva mesta kar 5 Rusinj, od katerih je bila najboljša Otkalenko.

V Ljubljani je bila na veliko noč tekma v odbojki med predstavništva jugoslovanskih in francoskih odbojkaric. Po zelo zanimivi in borbeni igri so zmagale Jugoslovanke. Te so imele zelo ostre začetne udarce in so bile boljše od nasprotnic zlasti pri mreži in v napadu, ker so fizično močnejše in večje. Gostinje pa so pokazale odlično prstno igro in veliko požrtvovalnost.

PLAVANJE

George Breen in Manfred Mösel sta nova svetovna prvaka. Prvi je preplaval 1500 m v času 18:05,9, kar je za 13,1" bolje od uspeha prejšnjega prvaka Japonca Furuhashija; drugi je v Münchenu preplaval v metalčkovem slogu 400 m s časom 5:23.

Na gostovanju po Ameriki se je odlično izkazal Italijan Angelo Roman. Ta je dosegel s časom 4:30 nov evropski višek v plavanju na 400 m prosto. V tej panogi je svetovni rekord 4:26,7!

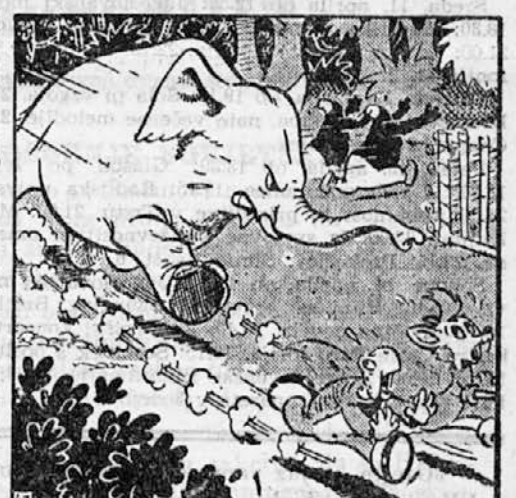
19

za

naše najmlajše

Zvitorepec

v Afriki

12

NA TIROLSKEM GRADU

»Da, da — imaš prav Marlena«, je šepetal, a Marlena je opazila, da ni povsem prepričan. Vedno je ob koncu trčila ob steno, ki je ni mogla predreti. Šele ko so sedeli v prijetni gostilniški sobici, s kozarcem črnine

pred seboj, se ji je vrnila prijetna zadovoljnost. Menila sta se, kako poročeta baronici, da bo Marlena s 1. januarjem odšla nadaljevati študije na vseučilišče. Potem sta ugibala, ali bi ne kazalo povedati vso resnico. Toda to misel sta zavrgla in sklenila, da bosta kasneje postavila starko pred izvršeno dejstvo.

Marlena je odslej tu pa tam prostovoljno, a vedno v družbi Mihca, zahajala k starki in ji kako uro časa na glas brala. Stalo jo je veliko premagovanja, toda opazila je, da je Andrejev strah popustil. Upal je, da se bo baronica premislila in da bodo ti sestan-

ki dobro vplivali nanjo. Vendar Marleni ni prigovarjal, le vedno je zahteval, da jo deček spremlja.

Končno je nehalo snežiti. Toda vreme se je spremenilo na vetrovno in dež.

Po kosilu je šel Andrej s sinom v vas, ker je imel opravila na pošti. Marlena je odšla v svojo sobo; tresla se je, ker ni bila vajena mraza in surovega podnebja. Pred njenimi okni so se podili črni oblaki in dež je z vetrom butal ob zidovje. Ko je naložila drva v peč in je postalo prijetno toplo, je Rupert potrkal na vrata.

»Gospa baronica želi, da bi za trenutek prišli k njej«, je javil. Že je hotela odkloniti. Toda Rupert je rekel samo za trenutek, gotovo ima samo malo prošnjo in se je bo brž iznehila. Zatorej je odšla na drugo stran gradu, kjer je imela starica svoje sobe.

»Tako, tako — zelo ljubeznivi ste, da ste prišli in se pomudite v družbi uboge, stare gospe«, jo je sprejela baronica s hripavim glasom. Sedite, semkaj k meni, dobri otrok. Sem, prav blizu, da vam bo toplo.«

»Rada bi se z vami pogovorila, golobičica«, je nadaljevala in se sklonila k dekletovi glavi. Govorila je tiho in njene svinčene oči so bile napol pokrite s trepalnicami. Okrog usten ji je ležal preziren posmeh. »O vaši bodočnosti, namreč — saj nas mislite zapustiti, kaj ne?«

»Da —.«

TEDENSKI KOLEDARČEK

8. aprila, nedelja: Bela nedelja, Albert, Julija
 9. aprila, torek: Oznanjenje M. D., Tomaž
 10. aprila, sreda: Leon Veliki
 11. aprila, četrtek: Julij, Lazar
 12. aprila, petek: Hermenegild, Ida
 13. aprila, sobota: Justin, Valerijan

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 4. aprila si dobil oz. dal za:		
ameriški dolar	631—633	
avstrijski šiling	23 75—24,75	lir
ameriški dolar	631—633	lir
100 dinarjev	85—89	lir
100 francoskih frankov	156—158,75	lir
funt šterling	163—1680	lir
nemško marko	148—150	lir
pesos	12—14	lir
švicarski frank	147,50—148,50	lir
zlato	728—729	lir
napoleon	4575—4625	lir

RADIO TRST A

Nedelja, 8. aprila, ob: 9.00: Kmetijska oddaja; 11.30: Vera in naš čas. 12.00: Oddaja za najmlajše. 13.30: Glasba po željah. 15.00: Glasba za naše malčke. 17.00: Moški zbor »Slovan« iz Padrič. 20.30: Wolf Ferrari: STIRJE GROBJANI, opera v treh dejanjih.

Ponedeljek, 9. aprila, ob 18.30: Z začarane polje 18.40: Koncert pianista Marja Sancina. 19.15: Radijska univerza. 21.30: Pevski duet in harmonika. 22.00: Iz italijanske književnosti in umetnosti.

Torek, 10. aprila, ob 13.30: Glasba po željah. 19.15: Zdravniški vedež. 20.30: Vokalni tercet Metulček. 21.00: Radijski oder — Oskar Vesel: MOLK OKROG JEANETTE, igra v enem dejanju.

Sreda, 11. aprila ob 12.55: Jugoslovanski motivi. 18.30: Radijska mamica. 19.15: Radijska univerza. 21.00: Zenski zbor iz Skednja. 22.15: Schubert: Simfonija št. 2.

Četrtek, 12. aprila, ob 19.15: Sola in vzgoja. 21.00: Dramatizirana zgodba, nato večerne melodije. 22.15: Chopin: 24 preludijev.

Petek, 13. aprila, ob 13.30: Glasba po željah. 18.30: Z začarane polje. 19.15: Radijska univerza. 21.00: Umetnost in prireditve v Trstu. 21.00: Moški kvintet. 22.00: Iz svetovne književnosti in umetnosti. 22.15: Prokofjev: Simfonija št. 6.

Sobota, 14. aprila, ob 12.55: Jugoslovanski motivi. 14.45: Ritmični orkester Swinging Brothers. 16.00: Sobotna novela. 16.40: Kavarniški koncert orkestra Carla Pacchiorija. 19.15: Sestanek s poslušalkami. 20.50: Zbor Slovenske filharmonije. 21.38: Lohar: Vesela vdova, opereta v 3 dej.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Vprašanje št. 222. Pri nakupu novega pohištva moramo plačati užitnino, in sicer za navadno pohištvo 5%, njegove vrednosti in 10% za fineše. Katero pohištvo spada med fineše?

Odgovor. »Med finešev, od katerega je potrebno plačati užitnino v znesku 10% njegove vrednosti, spada vse pohištvo, ki je iz plemenitega lesa, kot so eben (kakijev les), palisander, palma, oljka, mogan, cedra, sveti les, alarant in arabika. V isto skupino prištevajo tudi pohištvo ki je v celoti ali tudi samo delno pozlačeno ali posreb. e.o. četudi bi bilo iz neplemenitega lesa, kot ga dajejo jelka, bukev, češnja, hrast, kostanj, oreh itd.

Vprašanje št. 223. Bivam v svoji hiši, ki ima še tri druga stanovanja, od katerih je leta 1952 bilo eno 7 mesecev prazno. Moja družina in ostali dve stranki stanujemo v tej hiši še izpred zadnje vojne. Ko so me klicali na davkarijo, da mi določijo davek za leto 1952, mi niso hoteli znižati davkov za tistih 7 mesecev, ko stanovanje ni bilo zasedeno. Rekli so mi da moram plačati davek tudi za moje stanovanje. Kot podlago za odmerjenje davka naj bi vzel znesek, ki bi ga dobil, če bi stanovanje dal v najem. Prijavo Vanoni so mi v celoti ovrgli. Vprašam: ali mi ne pritiče popust za tistih 7 mesecev, ko stanovanje ni bilo zasedeno? Ali cenijo dohodek od mojega stanovanja na podlagi blokiranosti ali proste najemnine? Klicali me bodo namreč zopet na davkarijo. Kolik je hišni davek?

Odgovor. Po zakonu nimate pravice do popusta, četudi stanovanje ni bilo zasedeno skozi 7 mesecev. Le če bi ne bilo zasedeno celo leto, bi imeli pravico do popusta. Po zakonu se namreč pri prijavi Vanoni odbije ¼ najemnin za vzdrževanje hiše — očitno premalo pri današnjih cenah — in za primer da ni bilo stanovanje skozi del leta dano v najem. Ker ste v lastnem stanovanju že izpred vojne, se davek določi na podlagi blokiranosti naemnine. Na hrstu — to je na drugi strani — davčnih kartel lahko ugotovite, kolik je hišni davek. Videli boste, da je državni davek nizek, visoke pa so doklade ki gredo občini, provinci, trgovinski zbornici, občinski podporni ustanovi (ECA) in izterjevalnici.

Vprašanje št. 224. Ali smem upati, da bodo pogнали oleandri, ki so zaradi mraza pozebli? In kdaj?

Odgovor. Če je na oleandrih še kakšen zelen list, lahko z gotovostjo računate, da bodo drevesa ozelenela. Na vsak način pa jih morate obrezati. To pomeni, da morate odstraniti vsa stebela, ki niso sočna. Priporočljivo je, da skrajšamo zgornje dele vseh oleandrov, ki so zaradi mraza trpeli. Take grmiče moramo potem pognojiti. Priporočamo gnojilo »ortika«, katerega premešamo po nekaj žlic na navaden škaf ter z njim zalijemo gornjo plast zemlje, toda ne tako močno, da bi voda začela od spodaj odtekati. Kdaj bodo pognali? Mogoče komaj meseca maja.

GLASBENA MATICA V TRSTU

13. in 14. aprila 1956

Zabavni orkester

Radia Ljubljane pod vodstvom Bojana Adamiča
 Milčinski — Ježek

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE za Tržaško ozemlje

V soboto, 7. aprila, ob 20.30 v dvorani na stadionu »Prvi maj« — Vrdelska cesta 7
 proslava 25-letnice gledališkega delovanja

RADA NAKRSTA
 krstna predstava

Henrik IV

Spisal Luigi Pirandello

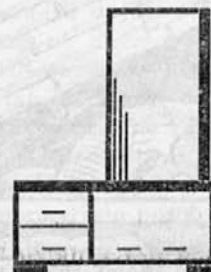
V nedeljo, 8. aprila, ob 16. in ob 20. uri v dvorani na stadionu »Prvi maj«

ponovitev

Henrik IV

V torek, 10. aprila ob 20.30 v kinodvorani v Skednju

Henrik IV

TOVARNA

Prinčič

KRMIN - CORMONS
 TELEFON ŠT. 32

Izdeluje vsakovrstno pohištvo, spalnice, jedilnice, kuhinje in t. d. Izvrši vsako delo po naročilu. Prodaja po tovarniških cenah, jamči za solidno delo.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska zadruga tiskarjev »Graphis« z o. z. v Trstu

Ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

»Glejte — jaz vam voščim vso srečo. Rada bi pa kaj vedela o vaših načrtih. Toda — prinesite tam iz omare dve čašici likerja. Trčili bova na vašo bodočnost.«

Spustila je Marlenino roko in pokazala omaro. »Vzemite steklenico s srednje police in dva kozarčka.« Bil je močan zeliščni liker, ki je Marleni toplo pogrel žile. Čutila se je močno. Vendar se je še spraševala, kaj namerava baronica, da tako prijateljsko govori z njo. Ali res misli dobro z njo, ker je zadovoljna, da zgine z grada? Bržkone bo tako. Kaj pa če je vse razumela —?

»Ti ljubiš mojega sina?« se je oglasila baronica po dolgem molku. Marlena je njene besede jasno slišala, vendar se je počutila kot v sanjah — kot da plava nekam daleč.

»Da —«, je odgovorila s srečnim smehljajem.

»Se želiš poročiti z njim?«

»Da —«

»Ti greš od tu, da se bosta pozneje sestala in skupaj odpotovala?« je glas temno odmeval.

»Da —«

Baronica se je počasi dvignila z naslanjača, težko se je opirala na palico, neprenehoma jo je gledala v oči. Marlena se ni nič čudila, vse ji je bilo kot v sanjah.

»Pridi, otrok moj, pokazala ti bom nekaj lepega«, je slišala tih, priljubljen glas.

Baronica jo je prijel za roko in jo odvedla iz sobe. Marlena ji je sledila, ne da bi čutila lastne korake, kot da bi drsela nekam tja, brez teže, brez lastne volje. Baronica je odprla majhna vrata, ki so bila zakrita z zaveso in stopili sta na ozke, polzaste stopnice.

Ni občutila ne dežja, ne vetra, ki jo je bičal. Slišala je samo glas: »Glej, tam stoji. Roke razprostira, da te objame. Samo še majhen korak naprej in — boš pri njem. No, še korak — še en majhen!«

Z drsečimi koraki se je pomikala naprej. Nenadoma je zaslišala drugi glas, ki je vpil: »Marlena — moja Marlena!« Iz glasu je zvenel strah in globoka ljubezen. Glas pa ni prihajal od spredaj, kjer je menila, da vidi njega in da jo bo kmalu objel, ampak od nekje globoko spodaj.

»Marlena — Marlena«, je spet zavpil in hipoma se je predramila iz omame. Njene oči so se široko odprle kot po težkem spancu in ugledala je pred sabo baronico z nasmeškom na tenkih ustnih in z desnico, ukazujoč iztegnjeno naprej.

Veter se je zaganjal v njen obraz in ji razmršil lase. Z eno nogo je stala na robu balkona na polpodrtem grajskem stolpu in baronica je kazala — v globino...

»Andrej!« je z grozo zakričala. »Andrej!« Zgrabila se je za lase in planila nizdol po polzastih stopnicah.

Občutila je le, da sta jo dve roki objeli in dvignili. Nato se ji je zatemnilo in padla je v nezavest. —

Andrej jo je nesel v njeno sobo in jo položil na posteljo. Ohupano je strmel v njen mrtvaški obraz; nekaj je govoril sam s seboj in ji začel drgniti roke.

Hipoma ga je nekaj vrglo po koncu. Z druge strani grada je zadonelo zamolklo bobnenje, tresk in rušenje zidin. Ves pepelnat v obraz se je Andrej naslonil ob steno in si zakril obraz.

(Nadaljevanje)